

DE SCHAKEL

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders

ELBA SPECIAALDRUKKERIJ B.V.

"GIJ ZIJT DE SCHAKEL TUSSEN HEN, DIE THUIS BLEVEN, EN MIJ"

KONINGIN WILHELMINA

DECEMBER 1990

STICHTING GENOOTSCHAP ENGELANDVAARDERS

BESCHERMHEER ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID PRINS BERNARD DER NERLANDEN

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders
Dec. 1990/Jan. 1991 - 12e Jaargang, nr. 48

BESTUUR:

Ere-Voorzitter

F.Th. Dijkmeester Magnolialaan 7 7313 EV Apeldoorn 055 - 55 32 67

Voorzitter

R.W. Hemmes Thorbeckelaan 74 2564 BS Den Haag 070 - 368 35 66

Secretaris

H.F.L. Wensink Mauritskade 41b 2514 HE Den Haag 070 - 364 04 47

2e Secretaris

Mevr. M.E.F. Borel Rinkes Hanedoestraat 57 2597 XD Den Haag 070 - 324 04 47

Penningmeester

Fred M. Beukers Vredehofweg 56 3062 ES Rotterdam 010 - 452 79 29

LEDEN:

G. Meelissen, Sociale Commissie Oostendorperstraatweg 69 8097 PL Oosterwolde 05252 - 361
E.A. Grismigt Canadalaan 25 4631 NT Hoogerheide 01646 - 1 34 15
R.M. ten Broek Burg. de Villeneuve-
singel 30 3055 AP Rotterdam 010 - 422 39 14

J.A. Bakker, Evenementencommissie Zeekant 92g 2586 JB Den Haag 070 - 354 02 45
J. de Mos, Evenementencommissie Marjorystraat 25 3151 SK Hoek van Holland 01747 - 21 83

ADRESSENBESTAND

Voor adreswijzingen of correcties:

Mevr. M.E.F. Borel Rinkes Hanedoestraat 57 2597 XD Den Haag 070 - 324 04 47

REDACTIE

Fred M. Beukers Vredehofweg 56 3062 ES Rotterdam 010 - 452 79 29

Stichting Genootschap Engelandvaarders:

Postbank: 35 95 00
Bank : 54.55.46.826
ABN - Rotterdam

Het volgende nummer verschijnt in april 1991.
Gaarne hiervoor bestemde copy inzenden vóór 1 maart 1991

Bij het verschijnen van het boek van Hans Hoets, die de theorie aanhangt, dat het Engelandspiel niet een spel van de Duitsers, maar van de Engelsen was, werden wij weer herinnerd aan die tijd, toen de besten werden ingezet voor een hoger doel.

Je wordt er door de crisis in het midden oosten ook weer aan herinnerd dat er tijdens de bezetting van ons land toch niet zo massaal verzet werd gepleegd; dat slechts een dunne bovenlaag van ons volk bereid was offers te brengen voor een hoger doel.

In het oktober-nummer van DE SCHAKEL mocht ik constateren dat het overgrote deel van de wereld bereid is offers te brengen om wandaden een halt toe te roepen. Gelukkig hebben wij sindsdien ervaren dat de Verenigde Naties, anders dan de regeringen eind dertiger jaren, geen knieval maken voor een onberekenbare heerser. De regeringen zijn vrijwel eensgezind vastbesloten Hoessein tot de orde te roepen.

Natuurlijk is het zuur voor de buitenlanders in Irak dat zij als gijzelaars worden vastgehouden. Voor die makkers moest uiteraard worden gedaan wat in ons vermogen lag, maar zonder knieval voor Hoessein.

Je zou verwachten dat er dan medewerking werd verleend aan het in veiligheid brengen met andere middelen dan "onderhandelen" met zo'n gevaarlijk mens. Engelandvaarders weten maar al te goed hoe je je aan een bezetting kunt onttrekken. Merkwaardig dat er niet meer werd aangedrongen op ontsnapping en dat daar geen hulp aan werd verleend. In ons land ontstond daarentegen steeds meer een stroming om die gijzelaars terug te krijgen door een knieval te maken en tegemoet te komen aan de wensen van een gevaarlijk overheerser.

Als tijdens de bezetting alle nederlanders zo'n slappe houding hadden aangenomen was er van verzet helemaal niets terecht gekomen. Het wordt wel duidelijk dat ook nu niet iedereen in ons volk werkelijk bereid was zich te verzetten en daarom offers te brengen.

En wij maar hopen dat de geschiedenis ook ons volk iets had geleerd.

(november/december 1990)

Rudi Hemmes

JAN STREEF

Op 17 augustus 1990 overleed, op 73-jarige leeftijd een goede vriend van mij, Jan Streef. Kolonel aan- en afvoertroepen b.d., Oud-Officier KNIL, drager van het Verzetsherdingingskruis, Engelandvaarder.

Na zijn KMA-opleiding werd J. Streef op 11 juli 1940 tot 2e Lt. van het wapen der Infanterie benoemd, vergezeld van de mededeling, dat het dragen van een Uniform door de Duitse Wehrmacht "verboden" was.

Al spoedig nam Lt. Streef deel aan het verzet. Zijn illegale bijdrage zou een boek vullen. Hij schreef dat enkele jaren vóór zijn dood. De titel luidt "Mijn oorlog 1940-1943". Aangezien onze verzets-activiteiten gedeeltelijk parallel liepen, kreeg ik van zijn weduwe één van de 20 gedrukte exemplaren van zijn memoires.

Nadat ik door het verzet uit de dodencel was bevrijd, heeft Jan mij dwars door Nederland, uit Noord Groningen, via Oom Job en Tante Betty door België en Frankrijk naar Zwitserland begeleid. Deze tocht beschreef hij o.a. "omdat hij bij zijn kinderen belangstelling wilde wekken voor die verschrikkelijke tijd". Die belangstelling was er. Eén van zijn kleinkinderen schreef, dat ze "Apetrots" was.

Vanuit Zwitserland vertrok Jan Streef via Spanje en Portugal naar Engeland, waar hij als officier diende bij de Irene Brigade in Europa, later in Indonesië.

Jan was een bescheiden en aimabele man. Als ik over zijn deel in mijn verzetsverleden sprak, lachte hij verlegen.

Helaas, hij is er niet meer en laat bij hen, die hem kenden, een leegte achter. Hij was een dappere vriend. Zijn nabestaanden kunnen trots op hem zijn.

W.A. Klaver

RECTIFICATIE

Schakel nr. 47 van oktober 1990

Er is een bijzonder storende fout geslopen in de tekst op pagina 3 van bovengenoemde SCHAKEL, en wel in het **In Memoriam van G.K. Hooyer** waarbij een gedicht was opgenomen.

De auteur van het gedicht is abusievelijk genoemd mevrouw Wil Bakker-de Weerd. Dit moest zijn: **Mevrouw Will Prakken-de Weerd**. Het spijt ons enorm dat deze foutieve vermelding bij onze vermeende nauwkeurige correctie van de drukproeven niet is opgevallen, waarvoor onze welgemeende excuses.

FMB

Dit zijn de wensen die in de afgelopen maand her-en-derwaarts door de gehele wereld gezonden zijn ongeacht de stormachtige ontwikkelingen in de wereld politiek. Bij het uitspreken van die wensen gaan aller gedachten uit naar onze eigen mensen in de Golf, de honderduizenden yanks en de vele tienduizenden bondgenoten die deze feestdagen hebben moeten doorbrengen in een van 's werelds grootste zandbakken, Saoedie-Arabië. Hun aanwezigheid aldáár om exact dezelfde redenen als méér dan 45 jaar geleden in Europa.

Wanneer wij dit schrijven is er verder nog niets aan de hand, maar wanneer DE SCHAKEL bij u in de bus glijdt, zou dat wellicht anders kunnen zijn, niet alleen zweet en tranen maar misschien bloed en oorlogsgeweld zijn er intussen aan toegevoegd.

Ook gaan onze gedachten uit naar Oost-Europa en de Sowjet-Unie, waar de geestelijke en persoonlijke vrijheid duur gekocht moet worden door een voor ons onverstelbare economische recessie uitmondend in verloedering en schaarste. En zelfs in ons "beschaafde" westen is niet alles botertje aan den boom. In Groot-Brittannië een intern verscheurde conservatieve regeringspartij. De ijzeren dame die haar pijp aan Maarten (Johnnie boy) heeft gegeven, het Britse volk achterlatend tussen hoop en vrees voor de uitslag van nieuwe verkiezingen.

En tóch hebben zij elkaar een Merry Christmas en een Happy New-Year toegewenst. Het Bestuur van ons Genootschap was in deze dagen met haar gedachten bij u, bij al die Engelandvaarders all over the world, en heeft u allen in de zelfde gedachten een Merry Christmas and a Happy New-Year toegedacht.

Weest u daarvan overtuigd.

FMB

VAN DE BESTUURSTAFEL

EEN AFSCHEID

In de bestuursvergadering van vrijdag 2 november jl. werd afscheid genomen van **Sam G. Timmers Verhoeven** die de wens te kennen had gegeven terug te willen treden als bestuurslid van ons Genootschap.

Bijna 20 jaar lang heeft Sam met volle inzet zijn bijdrage geleverd aan de veelsoortige bestuurswerkzaamheden van ons genootschap, met name daarbij de belangen van de Sociale Commissie met hart en ziel behartigd. Van de Sociale Commissie is hij jarenlang de eminente voorzitter geweest en als trait d'union tussen deze commissie en het bestuur, voorzag hij het bestuur en de SCHAKEL van een niet aflatende

hoeveelheid informatie over de onderwerpen van algemene aard die de Sociale Commissie in en buiten haar vergaderingen behandelde.

In de Raad van Overleg van de Stichting '40-'45 vertolkte hij de standpunten van het bestuur met betrekking tot de sociale problematiek waarin Engelandvaarders waren betrokken. De intensiteit waarmede hij in al deze problemen bezig was, leidden tot waarschuwingen om ook eens aan zichzelf en zijn gezondheid te denken.

Vandaar zijn node genomen beslissing om zijn activiteiten binnen ons Genootschap te stoppen. Wèl verklaarde hij zich bereid om in de vorm van een adviseurschap de Sociale Commissie en het bestuur ter zijde te blijven staan bij specifieke problemen waartoe zijn deskundigheid en jarenlange ervaring ter zake hem in staat stelt.

Het bestuur betreurt het aftreden van Sam Timmers Verhoeven maar heeft begrip voor zijn argumenten die ertoe leidden deze beslissing te nemen.

Op voorstel van de Sociale Commissie is het voorzitterschap daarvan overgenomen door een eveneens zeer actief lid van deze commissie, te weten Gerrit Meelissen, die zijn sporen bij dit werk ook reeds ruimschoots heeft verdiend. Het bestuur heeft tevens besloten G. Meelissen in haar geleden op te nemen, en hem als opvolger van Sam Timmers Verhoeven aan te wijzen als vertegenwoordiger van ons Genootschap in de Raad van Overleg.

Als opvolger van Sam Timmers Verhoeven voor het plaatsvervangend lidmaatschap in het bestuur van de Stichting Samenwerkend Verzet, werd onze penningmeester Fred M. Beukers benoemd.

De eerstvolgende jaarlijkse Reünie 1991 zal plaats vinden bij de **KMA (Koninklijke Militaire Academie) te Breda op vrijdag 6 september 1991**, aansluitend op de feestweek van de Vereniging van oud-Strijders van de Prinses Irene-Brigade.

Veel Engelandvaarders/oud-Brigadeleden uit het verre buitenland, zullen dan beide evenementen kunnen meemaken.

FMB

REUNIE Vliegkamp Valkenburg 1991

Evenals het vorig jaar op Ypenburg bleef het ook dit jaar niet helemaal droog tijdens het verblijf van de bijna 200 reünisten (incl. partners) op het Vliegkamp van de Koninklijke Marine te Valkenburg (ZH).

De gastvrijheid waarmede de Koninklijke Marine ons ontving, kende wederom geen grenzen.

Onze Beschermheer, Z.K.H. Prins Bernhard begroette speciaal een aantal nieuwe

leden van ons Genootschap, Scheveningse bemanningsleden van een vissersschip dat gedurende de oorlog in alle bescheidenheid de overzijde van de haringvijver wist te bereiken. Met nadruk op de bescheidenheid van de bemanningsleden. Zij hadden dit zó gewoon gevonden dat het bij hen niet opgekomen was toe te treden tot het Genootschap van in hun ogen "cloak and dagger"-helden, waaruit, – zo meenden zij – het Genootschap bestond. Jacob de Mos heeft hen ervan kunnen overtuigen dat hun plaats in het Genootschap meer dan terecht is. Groot genoeg deed het iedereen dat de echtgenote van een van hen, Leen de Bruin, haar opwachting maakte in de traditionele dracht van de Scheveningse vissersvrouw. Zij blijft deze traditie getrouw.

Foto: Rob Meeder. Den Haag.

In zijn gebruikelijke toespraak refereerde de voorzitter nog aan de ingezonden brief van Engelandvaarder Theo Wachtel inzake het eventueel organiseren van een club van belangstellenden voor het Genootschap. De voorzitter gaf daarbij uitdrukking aan de bestuursvisie inzake dit onderwerp, zoals verwoord in zijn voorwoord in de vorige SCHAKEL.

De organisatie van het evenement onder de efficiënte en charmante leiding van de Ltz. III, mevrouw K.C. Jansen, was weer zoals wij dat van de Koninklijke Marine gewend waren; de Indische maaltijd overtrof al onze verwachtingen, de aard, de kwaliteit en de presentatie van deze maaltijd oogstte dan ook de lof van alle aanwezigen.

Vóór de maaltijd was zoals te doen gebruikelijk het geharrewar dat moest leiden tot het maken van een groepsfoto, een vast onderdeel van het programma.

Na het vertrek van onze Beschermheer, konden de reünisten in de hangars van het vliegveld kennis maken met de ORION, het onderzeeboot-bestrijdingsvliegtuig van de Koninklijke Marine.

En toen kwam weer het einde, voor menigeen te vroeg, voor een enkeling véél te vroeg. Het zijn helaas die paar enkelingen die onze reputatie bij onze gastheren geen goed doen. Enige beheersing van hun opnamevermogen aan de bar ware beter op zijn plaats geweest. Moge bij volgende gelegenheden dit soort uitglijden vermeden worden.

FMB

NU HOOR JE HET OOK EENS VAN EEN ANDER

Na de geslaagde reünie schreef onze oud-secretaris, Hans Beuninck ons een enthousiaste brief. U moet weten dat Hans Beuninck ondertussen voor de zoveelste keer te gast was van het Academische Ziekenhuis te Leiden. De chirurgische apparatuur aldaar weet zo langzamerhand zonder hulp van de chirurgijn de weg in zijn body te vinden. Zoals te doen gebruikelijk overleefden zijn lichaam en zijn geest wederom deze behandeling.

Hier volgt een passage uit zijn op 15 oktober jl. gedateerde brief:

Omdat mijn gezondheid niet meer optimaal is had ik voor dit jaar mijn jongste dochter gevraagd mij te willen vergezellen. Wel met een bezwaard hart, want zo'n jonge vrouw (34) verveelt zich dood tussen al die oude kerels. Dacht ik. Toen ik na afloop naar haar ervaringen vroeg kreeg ik het volgende antwoord, dat ik je niet wil onthouden.

"Pap, ik heb mij geen moment verveeld. Integendeel. Ik heb genoten van jullie verhalen, vriendschap en verbondenheid. Na al die jaren heb ik nu pas begrepen wat deze periode voor jou heeft betekend en nog betekent. Waarom je nog vaak hieraan terug denkt en erover wilt praten. Van mij mag je, want ik vond jullie een geweldige club. Het was voor mij een eer op jullie reünie aanwezig te mogen zijn. Ik dank iedereen voor de hartelijke ontvangst. Deo volente, ga ik volgend jaar weer met je mee."

FMB

JAARLIJKSE BIJDRAGE

De in Nederland en België woonachtige Engelandvaarders c.q. lezers van de SCHAKEL ontvangen wederom een acceptgiro-formulier met behulp waarvan de jaarlijkse vrijwillige bijdrage 1991 van postbank(giro)rekening of bankrekening overgemaakt kan worden aan de penningmeester. Degenen die elders in Europa of daarbuiten gevestigd zijn, kunnen hun bijdragen in cash (valuta van het land van vestiging) of per cheque, aan de penningmeester overmaken.

Het richtbedrag van de jaarlijkse bijdrage is f 45,- ter dekking van de kosten die het produceren en het verzenden van de SCHAKEL nu eenmaal vergen. Al het meerdere dat u zoudt willen afstaan aan de Stichting is meer dan welkom omdat de kosten van de activiteiten van de sociale commissie en van het bestuur zoals bloemen of fruit voor de zieken en bloemstukken bij herdenkingen, ook steeds hoger worden.

De acceptgiro-formulieren of andere betalingsvormen kunnen tevens worden aangevend voor de bestelling van de volgende artikelen:

Engelandvaardersdas: f 19,- plus f 2,75 verzendkosten binnen Nederland en de rest van Europa of f 5,60 buiten Europa.

Wapenschildjes: f 23,- plus f 4,50 verzendkosten binnen Nederland en België, of f 5,50 voor de rest van Europa, of f 10,- voor buiten Europa.

Voor de goede orde zij nog vermeld dat het **postbank(giro)nummer** van de Stichting Genootschap Engelandvaarders luidt: 359500; en het **bankrekeningnummer** 54.55.46.826 ABN-Rotterdam.

de Penningmeester

VAN DE SOCIALE COMMISSIE

De vorige keer schreef ik dat de hoofdtaken van onze sociale commissie zowat zijn beëindigd, wegens het feit dat de nog lopende aanvragen om een Buitengewoon Pensioen nagenoeg zijn afgehandeld.

In de commissie hebben enige veranderingen plaatsgevonden, door de verschuiving van functies naar andere opvolgers.

Voortaan zal de commissie uitsluitend op ad-hoc basis vergaderen, aangezien resttaken eenvoudigerwijze telefonisch kunnen worden afgehandeld.

Met betrekking tot het streven naar een verbetering van het Weduwen-buitengewoon pensioen wordt samen met andere verzetsgroeperingen overleg met de overheid gepleegd. Daarvoor werden via diverse instellingen voorstellen ingediend.

Dan liggen er nog enige wetsvoorstellen te wachten, of werden inmiddels aangenomen.

Het gaat o.m. om de indexering van de Buitengewone Pensioenen, die samen met de uitkeringen en ambtenarensalarissen gekoppeld worden aan de loonindex van het bedrijfsleven. De kans bestaat echter dat zulks weer ontkoppeld wordt als de loonindex van het bedrijfsleven te fors stijgt.

De andere wet houdt in, dat de kortingen op het Buitengewoon Pensioen gefixeerd worden. Die worden dan op een vast bedrag afgerond.

Tot nu toe werden die kortingen regelmatig aangepast, naar gelang de neveninkomsten op en neer schommelden. Dit geschiedde dan middels de zgn. pensioensbeslissing, het bekende grote vel met de 54 rubrieken, die per maand of per 2 maanden aan de BP-gerechtigden werd toegestuurd.

Met de fixatie is het dan zo, dat men een herziening/verbetering van het BP kan aanvragen, wanneer de kortingen minstens 10% zijn verminderd (bijv. verminderde revenues/neveninkomsten).

Omgekeerd kan men zeggen dat bij stijging van de kortingen/neveninkomsten, het voordelig verschil niet wordt weggekort.

T.z.t. kan men hierover bij de Buitengewone Pensioen Raad (BPR) – thans PUR-Pensioens Uitkerings Raad – meer inlichtingen verkrijgen. Zie het telefoonnummer links onder het grote vel of Pensioensbeslissing.

Nu dat ikzelf m.b.t. een paar functies ben teruggetreden, wil ik langs deze weg mijn erkentelijkheid betuigen voor de bijzondere prettige samenwerking met instellingen zoals de Stichting 1940-1945, de Buitengewone Pensioen Raad te Heerlen, terwijl ik mocht constateren dat vertegenwoordigers van ons Genootschap steeds op sympathieke wijze werden ontvangen in de Raad van Overleg binnen de Stichting 1940-1945, alsook in de Stichting Samenwerkend Verzet (SSV).

Tevens wil ik hierbij nogmaals mijn hartelijke dank uiten aan de leden van de Sociale Commissie voor de zeer plezierige samenwerking door de jaren heen. De materie was lang niet altijd eenvoudig, en in dat opzicht zeg ik ons Bestuur oprechte dank voor het in ons gesteld vertrouwen. En zulks ook ten aanzien van mijn voorgangers, van wie ik destijds in overdrachtelijke zin kennis en ervaring heb kunnen opdoen.

Tenslotte wil ik ook mijn dank uitspreken in de richting van H.H. Medici, en in het bijzonder Dr. J.F.Ph. (Hans) Hers, die menig Engelandvaarder met raad en daad heeft bijgestaan. Wij zullen hem niet vergeten.

Via de "Schakel" blijven we voor advies steeds bereikbaar. Laten we zeggen tot de volgende reünies "till we meet again".

Sam G. Timmers Verhoeven

50 Jaar geleden, een keerpunt in de oorlog, de luchtslag om Engeland waarbij de Britse Spitfires en Hurricanes de aanvallende Duitse luchtmacht uit het Britse luchtruim verdreven.

Op 15 september 1990 vonden in Londen indrukwekkende herdenkingsplechtigheden plaats waarbij zich onder de officiële gasten bevonden H.K.H. Prinses Juliana en onze Beschermheer Z.K.H. Prins Bernhard.

En wij mochten meemaken dat Z.K.H. de Prins aanwezig was in het uniform van Honorary Air-Vice Marshall van de RAF, onze Beschermheer in het uniform waaraan hij zozeer gehecht is.

Wij zijn verheugd in staat te zijn een van de bij deze plechtigheden gemaakte foto's te kunnen publiceren dank zij de medewerking van Capital Press and Photo Service BV te Amsterdam.

Wij zijn ervan overtuigd dat wij met deze publicatie onze lezers, die zozeer gehecht zijn aan ons koningshuis en met name aan onze Beschermheer, hiermede een groot plezier hebben gedaan.

FMB

28 November 1990 was het op enkele dagen na, honderd jaar geleden dat de toen nog zeer jeugdige Prinses Wilhelmina de zware last van het Koningsschap der Nederlanden op Haar schouders moest nemen.

Op Haar sterfdag 28 november schaarde traditiegetrouw een dertig-tal Engelandvaarders zich rond het Standbeeld van de onverzettelijke Moeder der Engelandvaarders op het plein tussen het Paleis Noordeinde en de gebouwen van de Raad van State in Den Haag, om Haar respectvol te herdenken.

Voorzitter Rudi Hemmes en Jacob de Mos plaatsten een grote vaas met prachtige bloemen en rood-wit-blauwe linten, aan de voet van het monument, waarna Hemmes in een korte toespraak de betekenis van Koningin Wilhelmina voor het land, ons volk, maar vooral voor de Engelandvaarders belichtte.

Een plechtige gebeurtenis, waarvan zoals telkenjare de perfecte organisatie in handen was van Jacob de Mos.

FMB

ROYAL AIR FORCE SPECIAL DUTIES OPERATIONS

RAF-SD-Ops. (Engeland) was verantwoordelijk voor het transport van geheime agenten en containers naar bezet West-Europa, Polen en Tsjechoslowakije.

De eerste bekende SD-operatie vond plaats omstreeks 18 juni 1940 toen een Walrus vliegtuig met een Brits geheim agent, vanaf het vliegveld Plymouth Sound, koers zette naar Bretagne.

Tijdens een mislukte landing kwamen bemanning en agent om het leven. De laatste SD-operatie, waaraan zes Sterlings deelnamen, werd in de nacht van 2/3 mei 1945 boven Noorwegen uitgevoerd.

De eerste dropping boven Nederland vond plaats in de nacht van 28/29 augustus 1940. Geheim agent Lodo van Hamel vertrok in een Whitley van het vliegveld North Weald en werd in de omgeving van Sassenheim neergelaten.

Een groot aantal vliegtuigen werd door SD-Ops. gebruikt, zoals Halifaxes, Sterlings, Lysanders, Liberators, Dakota's en Hudsons die, vooral gedurende de eerste oorlogsjaren, vanaf verschillende vliegvelden opereerden. Bekende vliegvelden waren Newmarket, Tangmere, Stradishall, Graveley en Tempsford. In de loop van 1942 werd SD-Ops. ondergebracht op het vliegveld Tempsford.

Het merendeel van de ongeveer 170 Nederlandse geheime agenten (± 10% van alle Engelandvaarders!) is vanaf het vliegveld Tempsford vertrokken.

Hier maakten zij, in de Waterloo-barn, kennis met de dispatcher die hen tijdens de vlucht zou begeleiden en boven de droppingszone het signaal om te springen zou geven.

Het is algemeen bekend dat een groot aantal agenten is omgekomen. Minder bekend is dat ook SD-Ops. grote verliezen heeft geleden. Alleen al gedurende de periode van het Engelandspiel verloor SD-Ops. meer dan 80 man.

De bemanningen van de twee meest bekende SD-squadrons nos. 138 en 161 moesten dan ook regelmatig worden aangevuld.

Op 10 november, één dag voor War Remembrance Day, werd in Tempsford de jaarlijkse reünie van de RAF Special Duties Operations gehouden. Het was een voorrecht de mannen te ontmoeten die zich zo voor ons hebben ingezet en te luisteren naar hun verhalen over de moeilijke en gevaarlijke vluchten bij maanlicht boven bezet gebied.

Het waren toegewijde mannen die alles in het werk stelden om de "Joes" op de afgesproken plaats te parachutereren. Nog steeds worden de geheime agenten uit W.O. II "Joes" genoemd. ("Joe" is een slang woord voor iemand die het ongeluk had, gestrikt te worden voor een hachelijk en rot karwei.) Wat een prima gekozen benaming voor een geheim agent!

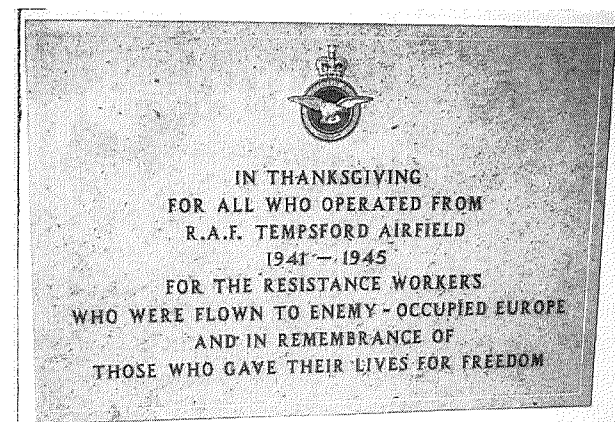
De reünie werd bijgewoond door 175 gasten, waaronder een aantal Franse, Poolse en Noorse mannen en vrouwen uit het verzet. Tijdens plechtige diensten, in de Tempsford Parish Church en in de Waterloo-barn op het voormalige vliegveld Tempsford (nu Gibraltar farm), werden de gevallen herdacht en kransen gelegd.

Het was een dag vol herinneringen en ontroering.

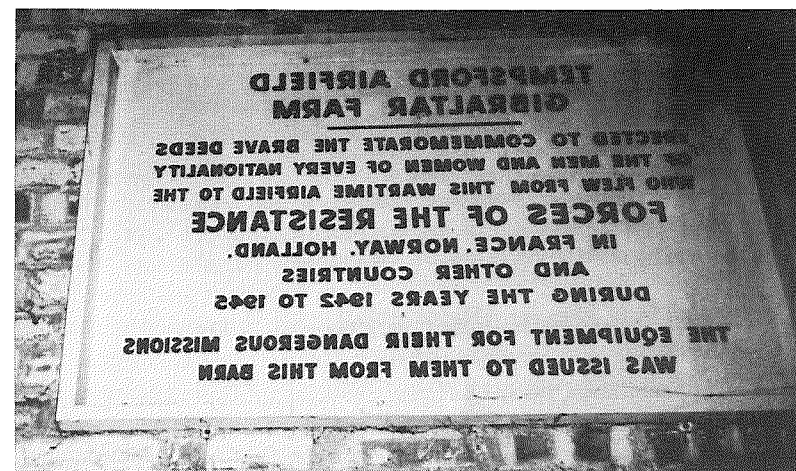
Toen ik bij ons vertrek van de Waterloo-barn uitkeek over het wijdse land rondom, beschenen door een bleke herfstzon die net door het Volkendek brak, schoten de woorden een bekend gedicht in mijn gedachten:

They went with songs to the battle, they were young,
Straight of limb, true of eye, steady and aglow.
They were staunch to the end against odds uncounted,
They fell with their faces to the foe.

They shall grow not old, as we that are left grow old:
Age shall not weary them, nor the years condemn.
At the going down of the sun and in the morning
We will remember them.

Plaque in Tempsford Parish Church.

Plaque in Waterloo-barn op voormalig Tempsford airfield, nu Gibraltar farm.

Voor aanvullende informatie over Tempsford airfield zie DE SCHAKEL van december 1988.

Bram Grisnigt

Het is ons eindelijk gelukt een archiefinstelling te vinden die zich wil ontfemen over het archief van ons Genootschap. Dat archief is de laatste jaren erg aange-groeid, en aangezien er zich binnen onze gelederen geen echte archivaris bevond, waren wij genoodzaakt uit te kijken naar een professionele instelling die geïnteres-seerd was in ons archief.

Hiertoe heeft zich bereid verklaard een van de beste archiefdiensten in den lande, **de Archiefdienst van de Gemeente Rotterdam** onder de bezielende leiding van de heer C.O.A. Schimmelpenninck van der Oije. Een bijzondere afdeling van deze archiefdienst ordent en beheert de verzameling van alles wat betrekking heeft op de tweede wereldoorlog.

In deze verzameling zal ook het archief van ons Genootschap, na op een rijtje te zijn gezet, geordend en geklapperd (zoals dat in het vakjargon heet), worden opgenomen. De "overeenkomst van opneming en bewaring" is in november jl. door de gemeente-archivaris en namens het bestuur van het Genootschap, door voorzitter, secretaris en penningmeester getekend.

Uit de overeenkomst komt o.a. naar voren dat het eigendom bij de bewaringgever blijft; dat de bewaringgever het recht heeft van raadpleging en het gebruik van de archiefbescheiden; dat de bewaringnemer de archiefbescheiden zal inventariseren; dat de archiefbescheiden alléén door derden zullen mogen worden geraadpleegd na voorafgaande door het bestuur verleende toestemming; dat die derden van te voren schriftelijk moeten verklaren dat de uit de bescheiden verkregen gegevens slechts voor een bepaald doel worden gebruikt, en dat deze niets zullen publiceren of op andere wijze openbaar zullen maken, waardoor belangen van nog levende personen onevenredig kunnen worden geschaad; dat publicatie van gegevens alleen na toestemming van bewaringnemer plaats kan vinden.

Het is voorts voor Engelandvaarders en hun nabestaanden belangrijk te weten dat persoonlijke archieven bestaande uit dagboeken, documenten, foto's (met toelich-ting en zo mogelijk gedateerd), reisverhalen, vervalste reispapieren enz., in ons Centraal Archief kunnen worden opgenomen onder dezelfde voorwaarden als hier-boven vermeld. Wij waren reeds in het bezit van dagboeken en reisverhalen van enkele, ook niet meer in leven zijnde, Engelandvaarders. Deze worden nu ook in ons Centraal Archief bij de Gemeentelijke Archiefdienst van Rotterdam ondergebracht.

Door bovengemelde samenwerking met het Rotterdamse Gemeente-archief, wordt een zware last van de schouders van de verschillende archiefhoudende bestuursleden afgenomen en wij slaken dan ook een zucht van verlichting.

Degenen onder de Engelandvaarders of nabestaanden die gaarne hun archiefbeschei-den voor het nageslacht in ons Centraal Archief willen doen bewaren moeten daar-voor contact opnemen met onze penningmeester/redacteur.

Fred M. Beukers

REGIO ZUID

Op donderdag 9 november jl. vond de regionale reünie weer plaats in de gebruike-lijke locatie te Gilze-Rijen. Wij waren er met een veertig-tal tezamen, en wéér waren er nieuwe gezichten en frappante ontmoetingen. Mede daardoor extra gezellig.

De **eerstvolgende bijeenkomst** van Regio Zuid zal plaats vinden op **vrijdag 19 april 1991 om 17.00 uur**. Verzamelen in de Bistro van het Motel te Gilze-Rijen, waarna om 19.00 uur de maaltijd zal worden genoten.

Noteer het nu al in uw nieuwe agenda.

Opgaven voor deelname worden ingewacht door de organisatoren:

Bram Grisnigt 01646-1 34 15

Toine Lazeroms 04142-6 48 84

Cor van Remmen 01650-3 64 88

REGIO NOORD

Onze najaarsbijeenkomst op 24 oktober jl. was weer bijzonder geanimeerd en de opkomst mag ook bevredigend worden genoemd. Wel waren het deze keer overwe-gend Zwedengangers zoals ook al werd verwacht. Maar bovendien waren de aanwe-zigen niet alleen van "heinde" gekomen, doch ook van "verre" nl. van Amsterdam, Rijswijk, Rotterdam, Waalre en Maastricht. Moge het verwondering wekken, dat onze "verre gasten" zich de moeite en nogal wat reistijd getroostten om elkaar (weer) te treffen in "het noord'n des lands", één ding is duidelijk, nl. dat herinneringen aan en uitwisseling van "zweedse lotgevallen" daarbij een belangrijke rol spelen in het geheel van de Engeland-vaarder-ervaringen. Na vertrek uit bezet Nederland en verblijf in andere bezet gebied was voor hen, die Zweden als hun "tus-senlanding" zagen om Engeland te bereiken, nu eenmaal een eerste steunpunt om verder te komen. Evenals in de andere neutrale landen als Zwitserland, Spanje en Portugal, was het in de oorlogsjaren zowel "lachen als huilen geblazen" voor velen die zich zoveel moeite hadden getroost om naar de overkant te komen. In sommige gevallen wist je ook niet of je nu het een of het andere moest doen (als je dat al durfde).

In ieder geval zijn er bij velen in de herinnering "gaten" gevallen die wij op oudere leeftijd nog wel wat zouden willen opvullen. Als we dat in goede harmonie nu als-nog willen doen, al dan niet vergezeld van "een lach en een traan", dan lijkt mij dat niet ongezond. Integendeel. Zo'n opvulling kan soms geheel ongewild en onver-wacht tot stand komen. Dat overkwam mij vorig jaar op de landelijke reünie, toen ik één van mijn kamergenoten in een flatwoning in het hart van Stockholm in 1944 voor het eerst na 45 jaar weer terug zag. Zo'n weerzien na vele tientallen jaren vond

ook plaats tussen enkele Zwedengangers op onze afgelopen bijeenkomst in Haren. Na afloop van dit samenzijn staken een viertal aanwezigen de koppen bij elkaar om zich te beraden over een mogelijke tweede reünie van Zwedengangers volgend jaar. Het resultaat van dat beraad kan men lezen in een artikel elders in dit nummer. Belangstellenden voor de volgende bijeenkomst in deze regio worden uitgenodigd om al vast een aantekening te maken dat die zal worden gehouden op woensdag 17 april 1991, zelfde plaats en zelfde tijd.

Coen Kleiverda 05908-1 81 82

OPSPORING VERZOCHT (1)

De meesten onzer weten hoe destijds onze vriend en mede-Engelandvaarder Jacob de Mos over zee ontkomen is naar Engeland.

Vóór hij deze geslaagde onderneming uitvoerde had hij contacten met verschillende aspirant deelnemers aan soortgelijke avonturen. Namen werden in die tijd niet genoemd. In zijn archief vond Jacob een getypte brief, gedateerd 11 augustus 1941. De handtekening was onleesbaar. Jacob vraagt zich nu af of de schrijver van deze brief, of de personen namens wie deze brief geschreven werd, nou in leven zijn; wie waren zij? Zijn zij erin geslaagd alsnog Engeland te bereiken?

Het eerste mondelinge contact met de schrijver vond plaats in juli 1941 op de Boulevard in Scheveningen aan de kop van de Keizersstraat. Het enige houvast is de handtekening onder de brief waarvan de tekst luidt:

"Aan de heer Jacob de Mos, Korbootstraat 22, Scheveningen.

Naar aanleiding van ons onderhoud, bericht ik U dat wij nog steeds hard aan het werk zijn om het noodige te verkrijgen. Wij zijn op het ogenblik nog in verschillende besprekingen gewikkeld. Het zal van deze besprekingen afhangen, of ons plan doorgaat of niet.

Ik weet niet wanneer ik U definitief bericht kan zenden, maar ik heb op uiterste spoed aangedrongen. Ik verzoek U dus nog even geduld te hebben. Zodra ik iets weet, hoort U dit onmiddellijk. Inmiddels met vriendelijk groeten,"

Dan volgt de handtekening waarvan fotocopie hiernaast.

Wanneer iemand van onze lezers Jacob de Mos verder op weg kan helpen, zou hij daarvoor zeer erkentelijk zijn.

Adres: J. de Mos, Marjorystraat 25, 3151 SK Hoek van Holland, tel. 01747-21 83.

• Mr. Ph.W. Charls, thans directeur van Nationale-Nederlanden Levensverzekering Maatschappij NV, zal per 1 maart 1991 worden benoemd tot senior vice president bij de Amerikaanse dochteronderneming Life Insurance Company of Georgia te Atlanta. Hij wordt opge-

OPSPORING VERZOCHT (2)

Van **Eddie Faber uit Tahunanui in Nieuw-Zeeland** ontvingen wij een brief waarin hij vraagt of iemand van onze lezers ooit nog eens zijn mede-Engelandvaarder L.F. (Fred) Charls heeft ontmoet, of iemand zijn huidige adres weet, of ervan op de hoogte is dat hij intussen is overleden.

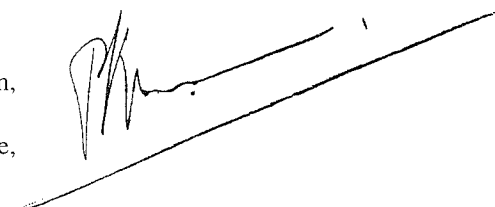
Charls is een naam die niet veel voorkomt in Nederland. Dezer dagen viel ons ook op de vermelding van deze naam in een zakelijk tijdschrift.

Fotocopie hiervan hiernaast.

Wellicht familie?

Wie Faber verder op weg kan helpen, hier volgt zijn adres:

E.D.W. Faber, 254 Annesbrook Drive, Tahunanui, Nelson, Nw. Zeeland.

FMB

SIJTHOFF PERS INTERVIEWS – ENGELANDVAARDERS

Reeds eerder maakten wij melding van de serie interviews met Engelandvaarders in o.m. de Haagsche Courant, de Goudsche Courant en het Rotterdams Nieuwsblad. Van de heer Paul van Beckum, de auteur van deze serie interviews, vernamen wij dat in het voorjaar van 1991 een schitterend uitgevoerd boekje zal worden uitgegeven, waarvan de verkoopprijs ca. f 45,- zal bedragen. Het boek wordt verlucht met talloze foto's en documenten. Z.K.H. Prins Bernhard schreef reeds een introductie voor het boek.

De schrijver van deze artikelenserie, Paul van Beckum, heeft dit jaar (1990) de Prijs voor de Dagbladjournalistiek gewonnen met zijn serie over de Nederlandse adel.

FMB

REACTIE

Met veel belangstelling las ik de "Overpeinzing" van Theo Wachtel over de "Vrienden van de Engelandvaarders". Ik heb dan ook alle begrip voor zijn motivatie. Toch wil ik enkele kanttekeningen plaatsen, onder het motto: "Bezint eer gij begint". De Engelandvaarders vormen, in tegenstelling met RAF-leden een weinig homogeen

gezelschap. Zij zijn samengesteld uit vele groepen: BI, BBO, Irene Brigade, Zwedengangers, Verzetsmensen uit Nederland, enfin vult u maar aan. Hun idealen liepen parallel, "Voor Koningin en Vaderland". Het overdragen van die gedachte is een moeilijke zaak en dient m.i. persoonlijk en niet in verenigingsverband te geschieden. Ondergetekende zat en zit in vele verenigingen, waarin het hetzelfde probleem wordt geworsteld – trekt men jongeren aan dan ontstaan er twee groepen. De oude veteranen die met argwaan de jongeren bezien en de jongeren die ietwat medelijdend alle oude zeuren aanhoren die steeds maar weer over het verleden spreken. De conclusie is m.i. dat de groep Engelandvaarders er mee moet leren leven dat ze een uitstervende groep is. Wij deden, "Naar ons cranck vermogen", onze plicht. Eens zullen we er niet meer zijn! De laatste Engelandvaarder doet het licht uit.

W.A. Klaver

VERBAZING

Het behoort tot onze tol aan de beschaving, dat we ons laten overspoelen met "nieuws"; kranten/tv/radio/tijdschriften etc. vertellen ons van de vele zaken die goed of juist slecht zijn. Meestal nemen we het voor kennisgeving aan, maar af en toe wordt het ons te bar en de verbazing krijgt de overhand.

Ik denk hierbij aan de meute psychiaters/psychologen en andere agogen, geestkundig werkenden, die zich storten op aangekomen gijzelaars en hun vaak op indringende en opdringerige wijze onder handen willen nemen!

Ik ben dan blij dat, toen wij berooid en mishandeld uit de oorlog terug kwamen, deze drinkbeker althans aan ons voorbij is gegaan. We wisten dat we verder moesten en veel hulp was er niet. Pas veel later werd de gedachte geboren dat deze "thuiscomers" wellicht wat van hun ervaringen met het derde rijk hadden overgehouden. Met dankbaarheid denk ik hierbij aan Prof. Bastiaans e.a.

Verder denk ik aan de vele klachten, welke "Jan soldaat" heeft over de dienst, de kleding, het eten, de soldij.

Wij deden dienst en daarmee basta, sjouwden rond in ons kloffie met archaisch dienstondergoed, onze fourage uitrukkende dienst bestond uit een homp brood en een kluit boter in ons etensblikje en koude koffie/thee in de veldfles.

De soldij bestond uit f 1,03 per week, waar het aardappelschilgeld nog vanaf ging, zodat er f 0,98 overbleef.

Maar wat hadden we een mateloos plezier! En wat wás er een kameraadschap! Dat we niet rustig konden gaan slapen merkten wij later pas.

W.A. Klaver

Voor het eerst na de oorlog vond in september 1987 een reünie plaats van een groep Engelandvaarders voor wie Zweden deel van de vluchtroute had uitgemaakt. Deze bijeenkomst werd gehouden in Delfzijl, tijdens de oorlog vertrekplaats voor tal van landgenoten, die langs de noordelijke weg Engeland hebben bereikt.

In de SCHAKEL van oktober 1987 werd gesproken van een zeer geslaagde reünie te Delfzijl. Verscheidene van de daar aanwezigen hoopten dat in een niet al te verre toekomst – de oude dag begint jammer genoeg zijn tol te eisen – nogmaals een reünie zou worden georganiseerd. Bij voorkeur te houden in Zweden, waar velen destijds gedurende langere of kortere tijd op het vertrek naar Engeland hebben moeten wachten. Een aantrekkelijk idee, maar gezien de daarmee gepaard gaande hoge reis- en verblijfkosten – Zweden is een duur land – moeilijk realiseerbaar.

Met het bovenstaande in gedachten zijn enige tijd geleden vier zogenaamde Zwedengangers van weleer bijeengekomen om na te gaan of een ietwat andere, uit financieel oogpunt meer aantrekkelijke vorm van reünie haalbaar zou zijn. Dit heeft geleid tot het voorstel in de tweede helft van mei 1991 een reünie te organiseren aan boord van een naar Zweden varend passagiersschip met in aansluiting hierop een kort verblijf in het land. Gedacht werd in dit verband aan de rederij Scandinavian Seaways, welke met een tweetal grote schepen een passagiersdienst onderhoudt tussen ons land en Zweden.

Tevens is de deelneming aan deze reis mogelijk voor een ieder, die is aangesloten bij het Genootschap Engelandvaarders. Ook partners zijn welkom.

Scandinavian Seaways, waarmee vervolgens contact werd opgenomen, biedt een **4-daags groepsarrangement Amsterdam-Göteborg v.v.** aan, beginnend op zaterdag 25 mei en eindigend op dinsdag 28 mei 1991.

Samenvatting van dit groepsarrangement:

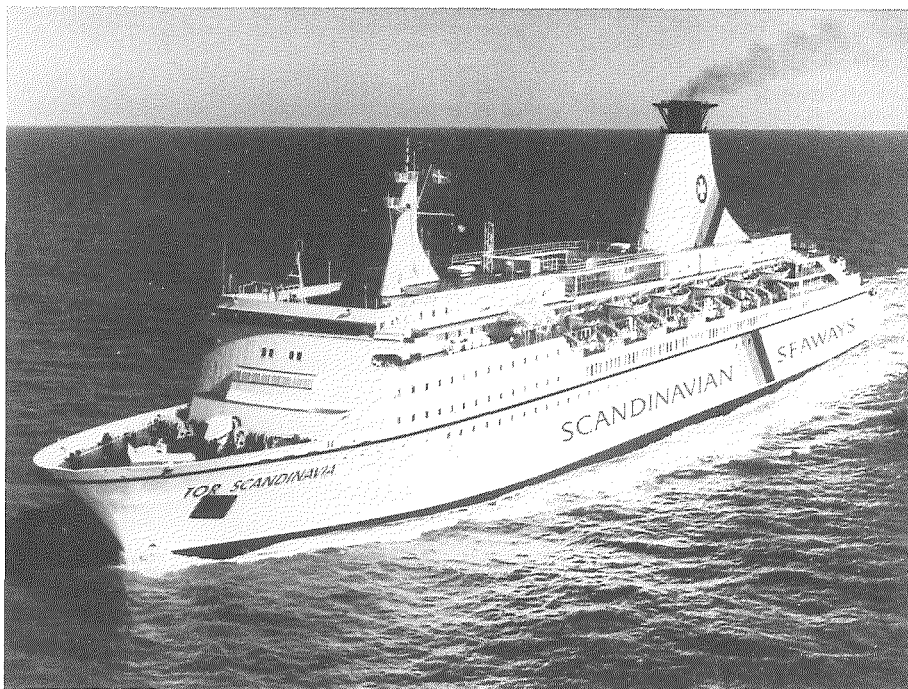
zaterdag	14.00 uur vertrek uit Amsterdam met "Tor Scandinavia"
zondag	14.00 uur aankomst Göteborg, transfer met touringcar naar Hotel Europa, gelegen in het centrum van de stad, grenzend aan Zweden's grootste overdekte winkelcentrum Nordstan
maandag	Ter vrije beschikking tot 18.00 uur of Met vertrek vanaf het hotel om 10.00 uur kan met touringcar onder leiding van Nederlands sprekende gids een circa 5 uur durende fjorden tocht worden gemaakt. Dezerzijds wordt nog nagegaan of ook andere excursies mogelijk zijn. 18.30 uur transfer met touringcar van hotel naar terminal
	20.00 uur vertrek uit Göteborg met "Tor Britannia"
dinsdag	10.00 uur aankomst Amsterdam

Voorzieningen aan boord: o.a. sauna, solarium, bioscopen, bars, taxfree shop, casino, vergaderruimte voor onze groep.

Inbegrepen in het arrangement zijn:

- retour in 2-persoonsbinnenhut, voorzien van douche en toilet
- parkeerkaart voor auto op het terminalterrein in Amsterdam
- overnachting in 2-persoonskamer in het 5-sterren hotel Europa, inclusief ontbijt; kamer voorzien van bad/douche, toilet, telefoon, TV, radio
- bustransfers in Göteborg
- maaltijden aan boord:
 - zaterdag smörgåsbord-buffet
 - zondag ontbijtbuffet
 - maandag 3-gangen diner
 - dinsdag ontbijtbuffet en lunchbuffet.

PRIJS: f 550,-. Voor deelnemers jonger dan 60 jaar: **f 580,-.**

Reisdocument: geldig (niet verlopen) paspoort of geldige toeristenkaart.

Annuleringsverzekering: circa f 25,- per persoon.

Eigen organisatiekosten: f 6,- per aanmelding.

Mogelijk tegen bijbetaling:

- 2-persoonsbuitenhut, douche en toilet, per persoon, retour f 30,-
- 1-persoonshut, douche en toilet, binnen, retour f 70,-
- 1-persoonshut, douche en toilet, buiten, retour f 100,-
- 1-persoonskamer in hotel Europa f 70,-
- 3-gangen diner in hotel Europa f 62,-
- fjordentocht, inclusief smörgåsbord-lunch f 85,-
- NS-treinretour vanaf elk station naar Amsterdam CS en busvervoer naar terminal in Amsterdam v.v. f 39,-

Schriftelijke aanmelding (zie aanmeldingsformulier op pagina 31)

Zo spoedig mogelijk, in verband met de voorbereiding van de reis **vóór 1 februari 1991**. Gebruik voor aanmelding het formulier in de SCHAKEL.

Aanmeldingsadres:

C. Kleiverda, Theo Thijssenstraat 1, 9301 HV Roden, telefoon 05908-1 81 82.

Na de aanmelding volgt schriftelijk bericht over de wijze van betaling.

Mocht onverhoopt blijken dat er onvoldoende belangstelling bestaat dan gaat de reis niet door.

H.R. Weelinck

BOEKBESPREKING I

GEORGE BLAKE een "ENIGMA"

Engelandvaarder, Ridder in de Orde van Oranje Nassau
krijgsgevangene, spion en aanhanger van communistische idealen

Toen George Blake, hoofdofficier van de Britse Geheime Dienst in 1961 tot een gevangenisstraf van 41 jaar werd veroordeeld omdat hij voor de KGB had gewerkt,

zei de rechter die hem veroordeelde dat George Blake al het werk door de geheime dienst gedaan sinds het einde van de oorlog, ongedaan had gemaakt. Blake gaf hierop geen antwoord.

Toen George Blake na ongeveer vijf jaar kans zag uit zijn gevangenis te ontsnappen speculeerde de Engelse pers dat de KGB achter zijn ontsnapping moest zitten. George Blake was niet aanwezig om hierop commentaar te geven.

Toen sommigen van zijn medegevangenen hierover begonnen te schrijven, bleef er het stilzwijgen van George Blake.

Het is sinds kort dat George Blake het stilzwijgen heeft verbroken. Hij heeft geaccepteerd dat hij deel heeft uitgemaakt van de Koude oorlog en het boek dat hij over zijn ervaringen heeft geschreven is het verhaal van een ongelooflijk leven.

In het boek schrijft hij over zijn liefde voor zijn nederlandse moeder en zijn enigszins moeilijke relatie met zijn vader die geen nederlandse sprak. Blake geeft een uitstekend verslag van zijn jonge jaren in Holland, zijn werk als een koerier voor het illegale blad Vrij Nederland in Nederland tot zijn vertrek als Engelandvaarder naar Engeland. Maar George Blake geeft ook een uitstekende beschrijving van zijn werk voor de Britse geheime dienst, zijn bewondering voor Engeland. Hij vertelt over zijn leven in Chinese gevangenschap en de verschrikkingen die hij in Korea heeft meegemaakt. Hij beschrijft zijn snelle promotie in de Britse geheime dienst, zijn rol in sommige geheime acties tegen Rusland en hoe hij communisten probeerde te strikken om als spion voor het westen te werken.

En hier komt de grote tegenstelling want evenwijdig loopt zijn verhaal over zijn bekering tot het communisme, hoe hij contact maakte met de KGB, hoe hij niet alleen alle westerse operaties aan Moskou verried maar ook de namen van honderden Britse agenten die achter het ijzeren gordijn opereerden.

Zijn boek geeft verder een overzicht over hoe hij werd ontdekt, gearresteerd, veroordeeld, hoe zijn leven in de gevangenis was, zijn sensationele ontsnapping daaruit en zijn verdere leven in Moskou.

Er bestaat geen twijfel dat George Blake een zeer ongewoon iemand is. Uit zijn autobiografie komt een man naar voren die heeft besloten de werkelijkheid van een veranderde wereld te aanvaarden, maar ook tot de conclusie komt dat de kant die hij heeft gekozen niet het paradijs was dat hij dacht dat het zou zijn.

Het boek beschrijft in detail zijn leven in Nederland. Hij schrijft met veel liefde over zijn grootmoeder, zijn moeder, zijn kinderen, zijn eerste vrouw en zijn tweede vrouw en zijn zoon in Rusland maar ook over zijn werk de laatste jaren van de oorlog bij de Britse geheime dienst de SIS, toegevoegd aan de P8, de nederlandse afdeling. Hij beschrijft zijn zijdelingse bemoeienis met Nederlanders die boven Nederland werden gearachuteerd. Hij geeft zijn mening over het England Spiel, waar hij bij het einde ervan zijdelings was betrokken. Hij zegt wel dat dit alles is te wijten aan werkelijke

vergissingen en fouten en niet een vooropgezet doel was om de Duitsers te misleiden. Voor zijn werk voor P8 werd hij Ridder in de Orde van Oranje Nassau.

Blake vertelt zijn verhaal op een prettige en openhartige wijze. Als hij over zijn werk voor de KGB schrijft, blijft hij echter bewust vaag over de collega's die hij verraden heeft aan Moskou. Het boek is een spannend spionageboek geworden en is zeer vlot en overzichtelijk geschreven.

George Blake vertelt met duidelijke liefde over "zijn" Holland en zijn leven hier.

Zijn vader, Albert Behar, werd verliefd op een Nederlands meisje in Rotterdam toen hij in Nederland was als officier van het Britse leger belast met de repatriëring van Britse krijgsgevangenen uit Duitse kampen na het einde van de Eerste Wereldoorlog. Tegen de wil van haar moeder trouwde de toen 26-jarige Rotterdamse met hem in 1921 in het Chelsea Registry Office. In 1922 werd hun zoon George geboren. George groeide op als een doorsnee hollandse jongen, hij ging naar de lagere school vlak bij zijn huis tot aan de dood van zijn vader die aan longkanker in 1934 overleed. De familie bleef enigszins destituut achter. Zijn moeder vroeg steun aan de familie van haar man in Cairo. Deze stelde voor George naar Cairo te sturen voor zijn schoolopleiding. Na enige aarzeling werd hierin toegestemd. Na een aantal jaren daar op school te zijn geweest en waar hij vloeiend frans en engels leerde spreken kwam George door de toenemende oorlogsdreiging in Europa terug naar Rotterdam. Hij ging na zijn terugkomst weer op school in Rotterdam en woonde bij zijn grootmoeder; zijn moeder en de twee zusjes waren intussen naar de Maastrichtsestraat in Scheveningen verhuisd. Na het uitbreken van de oorlog in Nederland maakte George het bombardement van Rotterdam mee, – zijn moeder en zusjes waren intussen overhaast naar Engeland gegaan met een van de laatste boten vanaf Hoek van Holland denkende dat George ook naar Engeland zou komen met dezelfde boot. Dit was niet het geval. Enige weken na mei 1940 kwam George in het interneringskamp in Schoorl terecht en werd omdat hij nog geen 18 jaar was na enige maanden weer vrijgelaten. Hij verdween onmiddellijk naar de Achterhoek, waar zijn oom zorgde voor andere papieren en uiteindelijk een persoonsbewijs in 1941 op een andere naam. Hij werd koerier voor het illegale blad Vrij Nederland. Na het overlijden van zijn grootmoeder vond hij het tijd naar Engeland te gaan en zich daar bij de strijdkrachten te voegen. Ging uiteindelijk nadat hij geen steun kon krijgen van zijn illegale connecties, op eigen houtje de grens over en kwam na veel omzwervingen in Frankrijk, in het niet bezette gebied terecht. Op 11 november was hij vlak bij de Spaanse grens toen de landing in Noord-Afrika plaats vond en de Duitsers de rest van Frankrijk bezetten. Kwam via een passeur de Spaanse grens over en werd geïnterneerd in het kamp Miranda del Ebro. Na enige maanden in het kamp werd hij met een aantal anderen per trein naar Madrid gebracht en later via Gibraltar vertrok hij naar Engeland met de "Empress of Australia", de Patriotic School volgde, daarna dienstplichtig matroos bij de Britse marine – hij was tenslotte Brits onderdaan – veran-

derde zijn naam van Behar in Blake, en werd al spoedig, opvallend door zijn talenkennis naar de officiersopleiding gestuurd. Hij eindigde de oorlog als jong marine officer bij de Britse inlichtingendienst. Enige weken na de capitulatie werd hij naar Den Haag gestuurd om daar een bureau inlichtingen op te zetten. Daarna keerde hij weer terug naar Engeland, en werd in 1947 naar Korea gestuurd als junior attaché op de Britse Ambassade in Seoul. Maakte het uitbreken van de oorlog daar mee, werd bijna drie jaar lang geïnterneerd door de Chinese communisten en maakte een lange lijdensweg mee tot aan zijn vrijlating in 1951. Na zijn terugkeer trouwde hij en begon te werken voor de Britse geheime dienst. In Korea was hij naar zijn eigen zeggen bekeerd tot de communistische idealen. Hij zocht contact met de Russen daar en deze beantwoordden het contact. Na zijn terugkeer werden deze contacten voortgezet en begon zijn werk voor de KGB.

Wat is echter het eindresultaat van de droom van George Blake. Zijn droom van een communistische gemeenschap, gelijkheid en vrede, de broederschap van alle mensen, niets is er van terecht gekomen zoals hij zegt aan het eind van zijn boek. Zijn zeer lezenswaardig vlot geschreven boek stemt wel tot nadenken omdat het emoties oproept van tegenzin maar misschien ook wel van bewondering voor een man die in zijn communistische idealen bleef geloven omdat zoals hij zegt, hij "geen andere keus" had.

(George Blake "No other Choice", uitgave Jonathan Cape Ltd., 20 Vauxhall Bridge Road, London SW1V 2SA, London. In Nederland via de boekhandel te bestellen af f 54,15 onder nr. ISBN 0-224-03067-1.)

H.J.M. Brinkman

BOEKBESPREKING II

ENGELANDSPIEL ONTMASKERD (1)

Auteur Hans Pieter Hoets

"Schijnstoot op Nederland en België 1942-1944; 54 Nederlandse agenten opgeofferd voor D-Day." Dit staat er op de omslag van het boek dat uitgegeven is door de uitgeverij Ad Donker bv te Rotterdam.

De eerste regel van de tekst op de achterflap van deze paperback, laat niets te raden over: "Dit boek vormt een gedetailleerde uitwerking van de **veronderstelling** die in het verleden omtrent het Engelandspiel is gegeven."

Aan de hand van uitvoerige research in de meest uiteenlopende literatuur, die rechtsstreeks of zijdelings verband hield met het Engelandspiel, aan de hand van bij

de U.S. National Archives te Washington bestudeerde verslagen over besluitvorming op hoog geallieerd niveau inzake de noodzaak van misleiding en desinformatie, betoogt de schrijver dat het Engelandspiel geen operatie van de Duitsers was, maar een welbewuste misleidingsactie van de geallieerden met name van het geheimzinnige LCS (London Controlling Section), om de vijand te doen geloven dat de geallieerde invasie zou plaats vinden op de Noord-Franse kust bij Calais en de geallieerde troepenmacht van plan was van daar uit via België en zuidelijk Nederland door te stoten naar het Roergebied en het hart van het Derde Rijk.

Een onderdeel van deze desinformatie-operatie zou zijn geweest het zgn. "Plan Holland" dat ongeschonden in de handen van de vijand zou vallen. In dit plan (een heel pak papier) stond ongecodeerd en in klare taal vermeld hoeveel SOE-agenten (met de codenamen van hun missies) met bijbehorend oorlogsmateriaal in welke regio's zouden worden gedropt en hoe verzetsgroepen zouden moeten worden geformeerd en opgeleid.

De **veronderstellingen** van Hans Hoets, die ook door sommige anderen worden gedeeld zijn helaas in het boek niet hard gemaakt. Er zijn in de zeer uitgebreide – ook mij ter beschikking staande – literatuur over MI6, SOE en Double cross operaties, noch in de geraadpleegde archieven harde feiten aan het licht gekomen die de specifieke acties rond het Engelandspiel vermelden als een onderdeel van de geallieerde misleidingsoperaties. Er zijn hooguit **aanwijzingen** die aanleiding zouden kunnen zijn te **veronderstellen** dat het zó zou kunnen zijn gebeurd. Met deze aanwijzingen aan de hand van de geraadpleegde literatuur en documenten is het boek van Hans Hoets doorspekt, waarbij veel wordt teruggevallen op het boek "Bodyguard of Lies" van Anthony Cave Brown. (London: W.H. Allen & Co, 1977). Alleen al logisch redeneren ondergraaft de stellingen van Hans Hoets: zou een misleidingsoperatie om de gestelde doelen te bereiken niet met een véél geringer aantal "offers" even effectief hetzelfde zgn. succes hebben gehad?

De eer die Hans Hoets toekomt is dat hij bewijst degelijke research te hebben gepleegd om deze ingewikkelde materie vorm te geven. Daardoor is het een bijzonder interessant boek geworden dat iedereen die belang stelt in deze materie met zeer veel interesse zal lezen. Maar om nu te beweren dat wij nu eindelijk alles weten ("zeker weten" zeggen de Rotterdammers) over de achtergronden van het Engelandspiel acht ik lichtelijk overdreven. De theorie door Hans Hoets en zijn medestanders aangehangen is een mogelijkheid, een **veronderstelling**, méér niet.

Zéér te betreuren valt het dat de uitgever zich niet de moeite getroost heeft, – zoals in praktisch de gehele bestaande literatuur over deze onderwerpen gebruikelijk is –, desnoods ten koste van een latere verschijning van het boek en de hogere kosten – om een namen en persoonsregister op te nemen. Een dergelijk register is met name voor hen die een degelijke studie van het onderwerp willen maken, **onmisbaar**.

De presentatie van het "Engelandspiel Ontmaskerd" vond op 8 november plaats in het perscentrum Nieuwspoort te Den Haag, temidden van een groot gezelschap uitgenodigde vrienden, Engelandvaarders, oud-BBO en BI-agenten. Een ware mini-reünie. Het aantal persvertegenwoordigers viel daarbij in het niet. Desondanks heeft "Engelandspiel Ontmaskerd" een uitzonderlijk grote publiciteit genoten. Niet alleen in de landelijke – maar ook in de regionale persorganen en de weekbladen. De public-relations activiteiten van het koppel Hoets/uitgever Donker waren een Coca-Cola campagne waardig!

"Engelandspiel Ontmaskerd", uitgegeven door Uitgeverij Ad Donker te Rotterdam; ISBN 90-6100-345-8 is bij de boekhandel verkrijgbaar ad f 34,50.

FMB

ENGELANDSPIEL ONTMASKERD (2)

Op dit boek van P.H. Hoets dat op 8 november jl. werd geïntroduceerd en waar veel leden van het Genootschap Engelandvaarders bij aanwezig waren, zou ik de volgende aantekeningen willen maken.

De schrijver noemt als belangrijkste motieven voor het schrijven dit boek, zijn emotionele betrokkenheid, zijn gevoel dat er iets niet klopt en zijn kennis van zaken opgedaan tijdens zijn werkzaamheden bij "Bureau Inlichtingen" in Stockholm.

De waarde die toegekend mag worden aan "emotionele betrokkenheid" en "gevoel" is moeilijk vast te stellen. Het kan zelfs een nadeel zijn om tot een goed oordeel te komen.

Over de kennis van zaken kan ik slechts vermelden dat Hoets nimmer iets te maken heeft gehad met de opleiding en briefing van de uit te zenden agenten. Evenmin was hij ooit betrokken bij het contact met de uitgezonden agenten en het verwerken van de van hen ontvangen berichten.

Maar ook op andere gebieden blijkt de schrijver weinig te begrijpen van het functioneren van een geheime dienst. Het is niet zo maar het vlot reageren op een ontvangen informatie, maar meer het zoeken naar de juiste oplossing uit een veelheid van vaak incomplete en soms tegenstrijdige berichten. Bij dit proces kan het gebeuren dat aan een juist bericht niet die aandacht wordt geschonken die het verdient, terwijl vertrouwen wordt gegeven aan een onjuist bericht. Daarbij speelt het oordeel van de functionaris die de beschikbare informatie behandelt een grote rol. Heeft deze geen vertrouwen in een bericht of de bron of past het niet in zijn gedachtengang dan zal deze veelal geen actie nemen.

Voorbeelden hiervan zijn maar al te bekend. Wanneer begin dec. '41 de Amerikaanse

geheime dienst uit Londen een bericht ontvangt dat er op wijst dat de Japanners belangstelling hebben voor Pearl Harbour past dit niet in het patroon van de ontvanger, waardoor de juiste reactie achterwege blijft. Hoets doet dit voorbeeld af met: Maar Washington sliep!

Ook de functie van de codedienst en de waarde die aan code-telegrammen mag worden gehecht dient nader te worden verklaard.

De codedienst heeft tot taak de ontvangen gecodeerde berichten in klare taal om te zetten en daarbij aan te geven of de van toepassing zijnde security check juist is gebruikt. Met de verdere informatie die daarnaast beschikbaar zijn uit andere bronnen heeft de codedienst niets te maken. Een telegram is dus vaak slechts een deel van de informatie die over een bepaald onderwerp voorhanden is. Het naderhand opvragen van deze code-telegrammen zal dan ook geen compleet beeld geven van hetgeen zich heeft afgespeeld.

Over de security check is eindeloos gefilosofeerd. Toen dit in maart '42 aanleiding gaf tot verdere misverstanden dient in aanmerking te worden genomen dat toen gewerkt werd met een uiterst simpele s.c., die bestond uit een spellingsfout in bepaalde woorden. Daar in deze telegrammen veelal meerdere spellingsfouten voorkwamen, werd de waarde die aan de s.c. mocht worden toegekend aanzienlijk verminderd.

Naast deze algemene opmerkingen over het werken van de geheime dienst dient ruime aandacht besteed te worden aan de volgende vragen:

1. Hoe kwam deze dienst tot stand, met welke opdracht en welke bevoegdheden?
2. Hoe werd deze dienst georganiseerd?
3. Hoe vond de uitvoering plaats?

De belangrijke militaire en politieke achtergronden die daarbij een grote rol speelden dienen duidelijk uiteengezet te worden.

Reeds in aug. 1940 kwam SOE/Dutch, de Nederlandse sectie van SOE tot stand die verder onder een wisselende leiding, onder sterk veranderende omstandigheden, in samenwerking met andere landen secties aan de opgedragen taak begon. Om te kunnen begrijpen wat zich heeft voorgedaan in de volgende jaren moeten de activiteiten van SOE/Dutch vanaf het begin nauwkeurig gevolgd worden.

Door op deze manier te werken, zonder inschakeling van ingewikkelde veronderstellingen, is aan te zien komen in welke moeilijkheden SOE/Dutch verzeild zou raken. De methode die Hoets volgde is een aaneenschakeling van veronderstellingen, die allemaal samengevoegd een bewijs moeten vormen.

Het is bekend dat bij elke oorlog getracht zal worden de vijand door deceptie op het verkeerde spoor te zetten. Met zeer wisselende successen hebben beide partijen getracht dergelijke plannen uit te voeren. Het gevaar bestaat dat overal deceptie wordt verondersteld, ook waar het niet aanwezig is. Het is zeker niet zo dat SOE

slechts een verlengstuk van de deceptie-plannen was, ook al werd zo hier en daar deceptie toegepast. Maar door deceptie overal te veronderstellen wordt niet het bewijs geleverd dat dit overal is toegepast.

Tenslotte wil ik er nog op wijzen dat ook al mocht er iets waar zijn van wat in dit boek gesuggereerd wordt, quod non, dan nóg doet de hele strekking onprettig aan. Velen van ons waren bekend met of betrokken bij het SOE optreden in Nederland. Bij de verliezen die daarbij zijn geleden hadden wij het gevoel dat wij, in een strijd die wij zelf gewild hadden, het onderspit hadden gedolven. De gedachte dat wij door onze vrienden gewoon zijn opgeofferd, voor welk doel dan ook, geeft een gevoel van verontwaardiging.

De publikatie van dit misleidende verhaal had volgens mij dan ook beter achterwege kunnen blijven.

Leen Pot

BOEKBESPREKING III

OPERATIE PIERRE-JAQUES

door Guido Zembsche Schreve

De tekst op de omslag is een verhaal op zichzelf: "Geheim Agent, Commando, Gevangene van de Gestapo, 1940-1945. Een spannend, ongelooflijk en waar gebeurd verhaal opgetekend door Eddie de Roever".

Inderdaad een zeer spannend en goedgeschreven verhaal, maar dat weten wij al als Eddie de Roever de pen hanteert.

Met recht een ongelooflijk verhaal. Er bestaan veel ongelooflijke verhalen over de periode 1940-1945. Het verhaal van Guido Z.S. springt er voor wat betreft de onwaarschijnlijkheid vèr bovenuit.

Je zal maar in 1939 mèt je Chevrolet op een boot uit de V.S. in Antwerpen aankomen (Guido Z.S. woonde in België), in de meidagen van 1940 met diezelfde Chevrolet, vóór de Duitse opmars uit, onbezet Frankrijk en Marseille bereiken en in januari 1941 met wederom diezelfde Chevrolet op een wat achteraf gelegen Spaanse grenspost door een ketting rijden om via Spanje naar Portugal te gaan en vanuit Lissabon, – waar zijn vervoermiddel aan boord wordt gehesen van een passagiers-schip – na een week of zo de Statue of Liberty voorbij te varen en in de haven van New York van boord te gaan!

En dit is nog maar een klein deel van het verhaal.

In Canada als vrijwilliger bij de opleiding voor de Nederlandse Strijdkrachten, in Engeland commando-opleiding en als zodanig betrokken bij acties tegen de vijand. Agentenopleiding bij SOE-Dutch om boven Nederland gedropt te worden maar gezien zijn talenkennis uitgeleend aan SOE-French. Hij wordt in Frankrijk gedropt met opdrachten om een parallel ontsnappingsroute van Delfzijl tot aan de Spaanse grens te organiseren en om even na te gaan of de verhalen van Dourlein en Ubbink in Zwitserland verteld, wel allemaal klopten. En passant moest hij zich nog bemoeien met een in moeilijkheden geraakte transport-organisatie die vanuit Zwitserland via Frankrijk en Spanje strategisch belangrijk en zeer geheim oorlogsmateriaal naar de geallieerden vervoerde. Negen maanden had hij er de tijd voor en wist hij uit de handen van de Duitsers te blijven. Na arrestatie door de vijand en ongemakkelijke Gestapo verhoren verbleef Guido Z.S. in verschillende concentratiekampen, wist vlak voor de komst van de Russen uit Ravensbrück te ontsnappen, bereikte de geallieerde linies en tenslotte Nederland op 5 mei 1945 waar hij van BBO opdracht krijgt een onderzoek in te stellen naar de vermiste agenten van het Engelandspiel.

Dat het in het boek niet aan spanning ontbreekt zal u na het lezen van bovenstaande opsomming duidelijk zijn.

Ook dit boek ontbeert, – maar dat zijn wij van Eddie de Roever en/of uitgever Hollandia Baarn gewend – het personen en zakenregister, zodat het vreselijk moeilijk is bij serieuze bestudering van de inhoud, de nodige verbanden te ontdekken.

Maar wat mij het meeste bevreemt is dat in de mij zeer ruim te beschikking staande literatuur over SOE, MI6, MI9, Double Cross, misleidingsoperaties en Engelandspiel, nergens de naam Zembsch Schreve of een van de door hem gebruikte schuilnamen noch iets over een operatie Pierre Jaques voorkomt. Ook niet over de andere opdrachten die hij ontving.

Behalve in het hiervoor beschreven boek van Hans Hoets waar deze laatste de missie van Guido Z.S. beschrijft als een onderdeel van de misleidingsoperaties.

De nu 76 jaar oude Guido Z.S. heeft het overleefd dank zij zijn, naar wij aannemen, ijzersterke lichamelijke en geestelijke conditie, waarvan het verhaal op vele plaatsen getuigt.

Uitgeverij Hollandia te Baarn verzorgde deze uitgave onder ISBN 90-6410-044-6, die bij de boekhandel te koop is. In België wordt het boek verspreid door uitgeverij Westland NV te Schoten.

FMB

ADRESSENBESTAND

ADRESSENBESTAND
Stichting Genootschap Engelandvaarders

Aanvulling no. 11

Per 1 december 1990 toe te voegen aan de laatste adressenlijst van 15 april 1988:

OVERLEDEN

Mevr. T. Goslinga-Hak
M. Tailleur
J. de Vries
A. van Wijnberg
Mevr. W. Zegers de Beyl-van Lier

Hoorn
Amsterdam
Amsterdam
Noord Beemster
België

VERHUISD

Aanholt, W.S.K. van
Bilt, Ph. van de
Bisschop, P.
Heijden, A. van der
Poole, M.C. le
H.M. van Walt van Praag
Wiersma, S.K.

Audrey Hepburnlaan 11
De Vlaanders 51
1456 Brownleaf Drive
Touwbaan 142
Fruithoflaan 118, bus 20
Lierse Baan 79
Lon y Celyn 21

3941 XG Doorn
4711 PZ St. Willebrord
Richmond, VA 23228, USA
4331 VA Middelburg
2600 Berchem, België
2240 Zandhoven, België
Nelson-Mid Glamorgan
CF46 6HT Verenigd Koninkrijk
Buderim
QLD 4556, Australië

Wijnberg, Th.B. en
Wijnberg-van der Laan,

Tintagel Court, Tintagel Way,
Buderim Garden Village

TOEGETREDEN

Kamstra, C.

Van Caerdenstraat 32

3151 NS Hoek van Holland

TERUGGEVONDEN ADRES

Kouwenhoven, G.

Boulevard du Larvotte 17

MC 98000, Monaco

CORRECTIE

Mevr. E.M. de Smeth-Brandon

De Walvis, Torfhoeken 13

2970 Schilde, België

Wie kan ons helpen aan het adres van volgende Engelandvaarders?

D.C. Binnenkamp
A.R.J. Kuypers
D.J.K.M. Ramondi

G.A.M. Hazelzet
V.C. Lemmens
M.A.J. Vollaerts

Adreswijzigingen en correcties gaarne aan:

Mevr. M.E.F. Borel Rinkes

Hanedoesstraat 57
2597 XD Den Haag
tel. 070-3 24 04 47

Met ingang van 1 februari 1991

Cees Laseurlaan 279
2597 GG Den Haag
tel. 070-3 24 04 47

AANMELDINGSFORMULIER REIS ZWEDEN 25 t/m 28 mei 1991

S.v.p. duidelijk aangeven wat wordt gewenst.
Tevens de correcte bedragen invullen.

Vóór 1 februari 1991 inzenden naar:
C. Kleiverda, Theo Thijssenstraat 1, 9301 HV Roden

De ondergetekende, lid van het Genootschap Engelandvaarders, wenst aan de reis
deel te nemen met:

.....persoon/personen

Naam deelnemer:

Adres:

Woonplaats:

Telefoon:

Vergezeld van

Naam:

Geboortedatum (wanneer 60 jaar of ouder):

Annuleringsverzekering per persoon circa *f* 25,- ja/nee

Passage, accommodatie, maaltijden

60 jaar en ouder *f* 550,- per persoon *f*

jonger dan 60 jaar *f* 580,- per persoon *f*

Toeslagen voor afwijkende accommodatie

2-persoonsbuitenhut à *f* 30,- per persoon, retour *f*

1-persoonsbinnenhut à *f* 70,- per persoon, retour *f*

1-persoonsbuitenhut à *f* 100,- per persoon, retour *f*

1-persoonskamer hotel Europa à *f* 70,- per persoon *f*

organisatiekosten *f* 6,-

totaal, zonder annuleringsverzekering *f*

.....
(handtekening)

LEVENSTRIOMF

Uit het tijdschrift "Terugblik '40-'45" van november 1990 namen wij de volgende passage over:

LEVENSTRIOMF, door H.G. de Jonge (ondermeer oprichter van de in Rotterdam e.o. opererende verzetsgroep "Albrecht" en Engelandvaarder – drievoudig door de Duitsers ter dood veroordeeld). In het boek beschrijft hij o.a. hoe zijn leven als Christen in de oorlog geleid werd.

Nadere inlichtingen over de inhoud van dit boek kunt u verkrijgen bij ons lid J. de Jong, Slauerhoflaan 7, 9752 HA Haren, tel. 050-34 36 11. De uitgever van het boek is uitgeverij "Printing Product", Schoolstraat 1, 4221 LR Hoogblokland. Prijs: onbekend.

WAAR GEBEURD WAAR GEBEURD WAAR GEBEURD WAAR GEBEURD

Ook Karel had kennis gemaakt met het zware houthakkersleven, voordat hij op de Navigationsskola in Gothenburg terecht kwam. Als een volleerd telegrafist mocht hij Zweden na een goed jaar vaarwel zeggen. Na de bekende grondige screening in de Patriotic School werd hij ingelijfd bij Bureau Bijzondere Opdrachten (BBO). Na een zorgvuldige voorbereiding was eindelijk het moment aangebroken waarop hij in bezet Nederland zou terugkeren. Van een luitenant kreeg hij de laatste instructies betreffende de dropping en het leggen van het eerste contact.

Luitenant: Hoewel onze paracdhutes praktisch nooit weigeren, krijg je toch een extra borstchute mee. Mocht het onvoorstelbare gebeuren dat de rugchute weigert, dan trek je de borschute open. Beneden aangekomen begraaf je begage en parachutes en dan vind je tegen 'n boom een fiets staan. Daar rijd je mee langs het kanaal naar de tweede boerderij. Je klopt op de deur en als die wordt geopend zeg je: "Ik ben Paulus", waarop moet worden geantwoord: "Petrus verwacht je". Dan weet je dat je veilig bent.

Karel vertrekt en springt onvervaard het ongewisse tegemoet. Helaas gebeurt het onvoorstelbare de rugchute weigert. Geen paniek, hij heeft nog de borstchute. Maar ook die weigert.

Karel: Potverdorie, heeft die luitenant me daar even flink te grazen. Ik wil wedden dat die fiets er evenmin staat, maar ik kom zonder die fiets ook wel bij Petrus.